

رخدادهای اثرگذار در دهه پنجم قرن ۲۰ (۱۹۴۹-۱۹۴۰)

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۱۲/۲۵

تاریخ پذیرش و انتشار: ۱۳۹۹/۲/۱۷

مریم صفرنواده^۱

در اولین سال دهه ۱۹۴۰ اخبار مرتبط با جنگ جهانی دوم منتشر می‌شد (Schubert et al., 2002). بزرگ‌ترین واقعه برای آمریکایی‌ها در سال ۱۹۴۱، حمله ژاپنی‌ها به پرل هاربر در هفتم دسامبر این سال بود. از دیگر اخبار مهم مرتبط با جنگ می‌توان آغاز حمله نازی‌ها به اتحاد جماهیر شوروی و اولین کشتار کودکان و بزرگسالان معلول توسط نازی‌ها را نام برد. در سال ۱۹۴۲، جنگ جهانی دوم ادامه یافت. اخبار این سال شامل پنهان شدن آن فرانک^۲ (نوجوان یهودی آلمانی) و وقوع مارش مرگ^۳ (راهپیمایی اجباری ۷۶۰۰۰ اسیر جنگی فیلیپینی و آمریکایی به مسافت ۱۲۸ کیلومتر) در باتان^۴ بود. اتفاق ماندگاری که در این سال رخ داد، تولید تی‌شرت^۵ بود. در سال ۱۹۴۳، ایتالیا به متفقین^۶ پیوست و گور کشتار جنگل کاتین پیدا شد. ششم ژوئن سال ۱۹۴۴ روز بسیار مهمی بود: روز دی^۷ (روز آغاز بزرگ‌ترین عملیات آبی-خاکی در جنگ جهانی دوم) که متفقین در مسیر آزادسازی اروپا از دست نازی‌ها، در سواحل نورماندی^۸ پیاده شدند. در این سال، آدولف هیتلر از یک ترور جان سالم به در برد.

جنگ جهانی دوم در اروپا و اقیانوس آرام در سال ۱۹۴۵ به پایان رسید. در روزهای منتهی به پایان جنگ، هیتلر خودکشی کرد؛ سازمان ملل^۹ تأسیس شد و کشور گره به کره شمالی و جنوبی تقسیم شد. در بخش اختراعات، اولین رایانه^{۱۰} ساخته شد؛ مایکروویو^{۱۱} اختراع شد و اسباب‌بازی‌های کمرباریک^{۱۲} (عروسک‌های باری) برای اولین بار تولید شدند. با پایان جنگ جهانی دوم، دوم، در سال ۱۹۴۶ یونیسف^{۱۳} تأسیس شد و آزمایش هسته‌ای در جزایر بیکینی آتول^{۱۴} آغاز شد. در سال ۱۹۴۷، چاک یگر^{۱۵} نخستین کسی که با سرعت مافوق صوت پرواز کرد، دیوار صوتی را در هم شکست؛ طرح مارشال^{۱۶} برای بازسازی اروپا اجرا شد و دوربین‌های قطبی^{۱۷} در زمان انفجار رشد جمعیت برای گرفتن عکس از کودکان تولید شدند. سال ۱۹۴۸ شاهد بلند شدن هواپیماها در برلین^{۱۸}، ترور مهاتما گاندی^{۱۹} هندوستان، تدوین نظریه «بیگ بنگ»^{۲۰} (انفجار بزرگ) و آغاز آپارتاید^{۲۱} در آفریقای

^۱ . عضو هیئت علمی معاونت آموزشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی؛ این مقاله با همکاری خانم دکتر سمیرا ابراهیم پور دکترای تخصصی برنامه ریزی درسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد الکترونیکی نگارش یافته.

^۲ . Anne Frank

^۳ . Death March

^۴ . Batan

^۵ . T-shirt

^۶ . Allies

^۷ . D-Day

^۸ . Normandy

^۹ . United Nations

^{۱۰} . Computer

^{۱۱} . Microwave

^{۱۲} . Slinky Toys

^{۱۳} . UNICEF

^{۱۴} . Bikini Atoll

^{۱۵} . Chuck Yeager

^{۱۶} . Marshall Plan

^{۱۷} . Polaroid Cameras

^{۱۸} . Berlin Airlift

^{۱۹} . Mahatma Gandhi

^{۲۰} . Big Bang Theory

^{۲۱} . Apartheid

جنوبی بود. در سال ۱۹۴۹، ناتو^۱ تأسیس شد و اتحاد جماهیر شوروی بمب اتمی را توسعه داد. همچنین، در این سال اولین پرواز بدون توقف در سراسر دنیا انجام شد و رمان پرآوازه «۱۹۸۴»^۲ نوشته جورج اورول^۳ در سال ۱۹۴۹ منتشر شد (Rosenberg, 2019).

در طی سال‌های ۱۹۴۰-۱۹۴۹ در حوزه ادبیات، ۱۰ اثر برجسته منتشر شد که هنوز هم مورد استقبال قرار می‌گیرند. این آثار ادبی عبارتند از:

۱. رمان «زنگ‌ها برای که به صدا در می‌آیند»^۴ از ارنست همینگوی^۵ نویسنده آمریکایی در سال ۱۹۴۰
۲. رمان «بیگانه»^۶ از نویسنده مشهور فرانسوی آلبر کامو^۷ در سال ۱۹۴۲
۳. کتاب داستان «شازده کوچولو»^۸ اثر آنتوان دو سنت اگزوپری^۹ نویسنده فرانسوی در سال ۱۹۴۳
۴. نمایشنامه «خروج ممنوع»^{۱۰} از نویسنده فرانسوی ژان پل سارتر^{۱۱} در سال ۱۹۴۴
۵. نمایشنامه «باغ وحش شیشه‌ای»^{۱۲} اثر تنسی ویلیامز^{۱۳} آمریکایی در سال ۱۹۴۴
۶. رمان مشهور «مزرعه حیوانات»^{۱۴} اثر جورج اورول در سال ۱۹۴۵
۷. رمان «هیروشیما»^{۱۵} از جان هرشی^{۱۶} در سال ۱۹۴۶
۸. «خاطرات یک دختر جوان»^{۱۷} اثر آن فرانک در سال ۱۹۴۷
۹. نمایشنامه «مرگ فروشنده»^{۱۸} اثر آرتور میلر^{۱۹}، نویسنده آمریکایی، در سال ۱۹۴۹
۱۰. رمان «۱۹۸۴» اثر جورج اورول در سال ۱۹۴۹ (Bennett, 2019; Temple, 2018).

شناسایی و توصیف رخدادهای مهم دوره

1 . NATO
2 . Nineteen Eighty-Four
3 . George Orwell
4 . For Whom the Bells Tolls
5 . Ernest Hemingway
6 . The Stranger
7 . Albert Camus
8 . The Little Prince
9 . Antoine de Saint-Exupery
10 . No Exit
11 . Jean- Paul Sartre
12 . The Glass Menagerie
13 . Tennessee Williams
14 . Animal Farm
15 . Hiroshima
16 . John Hershey
17 . The Diary of a Young Girl (Anne Frank)
18 . Death of a Salesman
19 . Arthur Miller

تلاش‌های بسیاری که در قرن بیستم صورت گرفت، موجب شکل‌گیری و توسعه برنامه درسی به عنوان یک حوزه مطالعاتی مستقل شد. در این راستا، انتشار نخستین کتاب برنامه درسی توسط فرانکلین بوبیت^۱ در سال ۱۹۱۸، تشکیل نخستین گروه برنامه درسی و آموزش در دانشکده تربیت معلم دانشگاه کلمبیا (نیویورک) در سال ۱۹۳۷ و تشکیل انجمن رهبری آموزشی و برنامه درسی در سال ۱۹۴۷ در دانشگاه شیکاگو را می‌توان نام برد (انصاری، به نقل از مظاهری، ۱۳۹۶).

در این دهه (۱۹۴۰-۱۹۴۹) نزدیک به هشتاد کتاب درباره برنامه درسی منتشر شد که در این‌جا فقط به ذکر یک کتاب در هر سال اشاره شده است:

1. Katona, G. (1940). *Organizing and memorizing: Studies in the psychology of learning and teaching*. New York: Columbia University Press.
2. Henderickson, G., & Schroeder, W.H. (1941). Transfer of training in learning to hit submerged target. *Journal of Educational Psychology*, 32, 205-213.
3. Akin, W.M. (1942). *The Story of the Eight-year Study: With Conclusions and Recommendations*. United States: Andesite Press.
4. Catherine Mackenzie. (1943). *Teaching students to learn; Thirty schools tell their story. Adventure in American Education, Volume V. Progressive Education Association Publications, Commission on the Relation of School and College*. 802 pp. New York: Harper & Brothers.
5. Wertheimer, M. (1945). *Productive thinking*, edited by Michael Wertheimer. New York: Harper & Row.
6. Margar Florence B. Stratemeyer, Hamden L. Forkner. (1947). *Developing a Curriculum for Modern Living*. Teachers College Columbia University.
7. Lewin, G. W. (1948). Preface. In G. W. Lewin & G. W. Allport (Eds.), *Resolving social conflict*. London: Harper & Row.
8. Tyler, R.W. (1949). *Basic Principles of Curriculum and Instruction*. University of Chicago Press.

یکی از مهم‌ترین رخدادهای در حوزه برنامه درسی در دهه پنجم قرن بیستم، انتشار کتاب «اصول اساسی برنامه درسی و آموزش»^۲ توسط رالف تایلر^۳ در سال ۱۹۴۹ بود که او را به شهرت جهانی رساند. این اثر توانست حوزه طراحی و عمل برنامه درسی را بیشتر از سایر حوزه‌ها تحت تأثیر قرار دهد (خسروی و کافی‌زاده، ۱۳۹۱: ۶۸؛ جمشیدی اوانکی و قورچیان، ۱۳۸۵). پایه و اساس منطق تایلر در برنامه درسی، به مطالعه هشت ساله وی طی سال‌های ۱۹۳۳ تا ۱۹۴۱ بازمی‌گردد که هدف از آن بررسی اثرات تعلیم و تربیت پیشرفت‌گرایی دیویی در مقایسه با تعلیم و تربیت سنتی بر یادگیرندگان بود (صمدی، ۱۳۹۷: ۷). در این مطالعه هشت ساله، برنامه‌های درسی ۳۰ دبیرستان متناسب با نیازهای یادگیرندگان تدوین شد. در آن زمان، تایلر در دانشکده‌ها و مدارس دولتی ایالت اوهایو^۴ به فعالیت در زمینه بازنگری نظام سنجش مشغول بود (خسروی، ۱۳۹۴: ۳). الگوی برنامه درسی تایلر در این کتاب با روش استقرایی، چهار گام اصلی (تهیه و تنظیم هدف‌های آموزشی مدرسه، تهیه و تنظیم تجربه‌های آموزشی مربوط به هدف‌ها، سازماندهی تجربه‌ها و ارزشیابی هدف‌ها) را نشان می‌داد (جروکس، پنا و پینار^۵، ۱۹۸۱، ترجمه شریف، ۱۳۹۱: ۶۵؛ Farenaga & Ness, 2015; Tyler, 1949: 51).

دیدگاه تایلر پیوند عمیقی با اندیشه‌های برنامه درسی دارد و اندیشه‌های وی جزء ماهیت تاریخی رشته برنامه‌ریزی درسی محسوب می‌شود. واقعیت آن است که پس از انتشار کتاب تایلر در سال ۱۹۴۹، بسیاری از کشورها از الگوی برنامه درسی رفتارگرایی در برنامه‌های درسی خود استفاده کردند. منطق تایلر شامل عناصری چون اهداف آموزشی، انتخاب محتوای برنامه درسی، سازماندهی محتوا و ارزشیابی به شکل خطی بود. این الگو استفاده از اهداف رفتاری یعنی بیان هدف‌ها براساس رفتار آشکار یادگیرندگان را مورد توجه قرار می‌داد که جنبش اهداف رفتاری و استفاده از رویکرد رفتارگرایی در حوزه برنامه درسی را شکل داده است. اصول

¹ . Franklin Bobitt

² . Basic Principles of Curriculum and Instruction

³ . Tyler, R.

⁴ . Ohio

⁵ . Geroux, Penna & Pinar

این دیدگاه به دلیل آسانی، دقت و بدیهی بودن مورد استقبال اهالی تعلیم و تربیت قرار گرفت تا جایی که اکنون تأثیرات اجتماعی و آموزشی این رویکرد بیشتر از هر رویکرد دیگری در تعلیم و تربیت جریان دارد؛ به طوری که برنامه‌ریزی درسی رفتارگرایی همچنان نفوذ و سیطره خود را در نظام‌های آموزشی و به‌ویژه در آموزش و پرورش ایران حفظ کرده است (اسداللهی و مهرمحمدی، ۱۳۹۵: ۵۵).

در دهه پنجم قرن ۲۰ (۱۹۴۹-۱۹۴۰) تلاش‌های گسترده‌ای در کشورهای مختلف جهان در قلمرو آموزش و پرورش و برنامه‌های درسی صورت گرفت که برخی از مهم‌ترین آنها به ترتیب سال وقوعشان به شرح زیر است:

سند آموزش و پرورش سال ۱۹۴۴ دربرگیرنده نوسازی کامل نظام آموزشی در انگلستان بود. در این سال، وزیر جایگزین هیأت آموزش و پرورش شد و مقامات آموزش و پرورش محلی را هدایت و کنترل می‌نمود. از این رو، لازم بود از فرصت‌های آموزشی استاندارد در سرتاسر انگلستان و ولز^۱ اطمینان حاصل شود. در این شرایط، هر یک از مسئولان آموزش و پرورش محلی موظف بودند یک برنامه توسعه‌ای برای آموزش ابتدایی و متوسطه و نیز یک برنامه را به منظور گسترش آموزش‌ها در منطقه خود به تصویب وزیر برسانند. دو شورای مشاوره مرکزی، یکی برای انگلیس و دیگری برای ولز تشکیل شد. این شوراها علاوه بر رسیدگی به مشکلات تعیین شده از سوی وزیر، این اختیار را داشتند که به ابتکار عمل خود مشاوره ارائه دهند. تعداد کل مقامات آموزش و پرورش در انگلستان و ولز از ۳۱۵ نفر به ۱۴۶ نفر کاهش یافت. نظام‌های آموزشی اسکاتلند و ایرلند شمالی گرچه پیوندهای نزدیکی با نظام‌های آموزشی انگلستان و ولز داشتند، اما از آنها جدا بودند. ویژگی‌های اساسی و بنیادی سند آموزش و پرورش سال ۱۹۴۴ در انگلستان و ولز در سند آموزش و پرورش سال ۱۹۴۵ در اسکاتلند و نیز در سند آموزش و پرورش سال ۱۹۴۷ در ایرلند شمالی بازتولید شد. در سند آموزش و پرورش سال ۱۹۴۴، سازش مذهبی مطرح شده در سندهای ۱۸۷۰ و ۱۹۰۲ با جزئیات و اصلاحاتی که پس از مشورت با طرف‌های ذی‌ربط در این زمینه صورت گرفت، ادامه یافت. در این سند قید شده بود که در همه مدارس ابتدایی و متوسطه دولتی، روزهایی که دانش‌آموزان به مدرسه می‌روند، باید با یک برنامه پرستش جمعی آغاز شود و در چنین مدرسی باید دستورات دینی ارائه شود (Encyclopaedia Britannica, 2020).

در سال ۱۹۴۴-۴۵ سه تغییر در نظام آموزشی نیوزلند ایجاد شد: سن ترک مدرسه به ۱۵ سال افزایش یافت؛ هسته مشترکی برای مطالعات دوره متوسطه اول شامل انگلیسی، مطالعات اجتماعی، علوم عمومی، ریاضیات، تربیت بدنی و صنایع دستی یا هنرهای زیبا ایجاد شد؛ و دانشگاه‌ها با پذیرش واحدهای درسی مدارس معتبر، بدون برگزاری آزمون ورودی جهت ورود به دانشگاه، موافقت کردند (Encyclopaedia Britannica, 2020).

دانشگاه هاروارد در گزارش خود درباره آموزش عمومی در یک جامعه آزاد در سال ۱۹۴۵، ضمن اعلام مخالفت با انتخاب حرفه‌های سنگین در دوره دبیرستان، خواستار اتخاذ یک برنامه درسی عمومی در زمینه علوم، انگلیسی، ریاضیات و علوم اجتماعی شد (Encyclopaedia Britannica, 2020).

از سال ۱۹۴۶، در فرانسه، آموزش و پرورش در برنامه‌های توسعه‌ای تهیه شده توسط کمیسیون برنامه‌ریزی مرکزی، گنجانده شد. به طور کلی، نظر دولت در مورد توسعه و اصلاحات آموزشی مساعد بود. در سال ۱۹۴۷، کمیسیونی که برای بررسی نظام آموزشی تشکیل شد، اصلاح کامل نظام مدرسه را پیشنهاد داد؛ آموزش و پرورش از سن ۶ تا ۱۸ سالگی اجباری شد و مدارس باید به سه مرحله متوالی تقسیم می‌شدند: ۶ تا ۱۱ سالگی با هدف تسلط یافتن بر مهارت‌ها و دانش‌های پایه و اساسی؛ ۱۱ تا ۱۵ سالگی، دوره هدایت و راهنمایی برای کشف استعدادها و ۱۵ تا ۱۸ سالگی، مرحله‌ای برای ارائه آموزش‌های متنوع و تخصصی در نظر گرفته شدند. این اصلاحات به منظور ایجاد برابری تجربه تحصیلی در هر یک از این سه مرحله صورت گرفتند تا شرایط تحصیلی را به گونه‌ای رقم بزنند که بدون کاهش آموزش عمومی یا مجبور ساختن دانش‌آموزان به انتخاب شغل پیش از موعد (قبل از سن مناسب)، به پیشرفت شغلی بینجامد (Encyclopaedia Britannica, 2020).

^۱ .Wales

در آغاز سال ۱۹۴۸، هشت سال تحصیل در مدارس ایتالیا اجباری شد، هر چند که این طرح تا سال ۱۹۶۲ محقق نشد. بر اساس این طرح، پنج سال تحصیل در دوره ابتدایی برای دانش‌آموزان ۶ تا ۱۱ ساله و به دنبال آن تحصیل در مدارس راهنمایی یا متوسطه اول برای دانش‌آموزان ۱۱ تا ۱۴ ساله در نظر گرفته شد. همچنین، در این زمان، علاقه شدیدی به کاتولیک رومی^۱ در پیش دبستانی‌ها و در تربیت معلم دوره دبستان و پیش دبستانی وجود داشت (Encyclopaedia Britannica, 2020).

در طول دهه ۱۹۴۰، جوانان سنین بین ۱۴ و ۱۷ ساله در مدارس کسب و کار^۲ «ذخیره نیروی کار»^۳ و مدارس کارخانه‌ای مربوط به نیروی کار ماهر و نیمه ماهر، ثبت نام کردند. در طی سال‌های ۱۹۴۰ تا ۱۹۵۸، سالانه به‌طور متوسط ۵۷۰۰۰ نفر از طریق ثبت نام در این مدارس استخدام می‌شدند. این طرح ابتدا در مورد آن دسته از دانش‌آموزان دبیرستانی اجرا شد که از نظر تحصیلی موفق نبودند و حتی به پایه هفتم نیز نمی‌رسیدند. برای چنین جوانانی و برای سایر افرادی که نمی‌توانستند آموزش عمومی دوره متوسطه را ادامه دهند، در سال‌های ۴۴-۱۹۴۳ مدارس جهت اشتغال‌زایی برای جوانان و مدارس برای جوانان روستایی به‌عنوان موسسه‌های پاره‌وقت تأسیس شد. آن دسته از ویژگی‌های اصلی سیاست آموزش و پرورش که در اواخر دهه ۱۹۳۰ شکل گرفتند، پس از جنگ جهانی دوم نیز به قوت خود باقی ماندند که عبارتند از: جهت‌گیری همه‌انواع مدارس و آموزش‌ها به سمت ضرورت‌های مهم نظام اقتصادی؛ تلقین اصول کمونیستی و نگرش میهن‌پرستانه شوروی؛ و سرانجام کنترل سخت‌گیرانه کل نظام آموزشی توسط حزب و دولت ایالتی (Encyclopaedia Britannica, 2020).

جمع‌بندی

دهه پنجم قرن ۲۰ (۱۹۴۹-۱۹۴۰) با مهم‌ترین رویداد قرن، یعنی جنگ جهانی دوم و اخبار مرتبط با آن مواجه بود. تأسیس ناتو، توسعه بمب اتمی توسط اتحاد جماهیر شوروی و انتشار رمان مشهور «۱۹۸۴» توسط جورج اورول و کتاب «اصول اساسی برنامه درسی و آموزش» توسط تایلر در حوزه برنامه درسی در اواخر دهه ۱۹۴۰ از دیگر رویدادهای برجسته و تأثیرگذار دهه پنجم قرن بیستم محسوب می‌شوند. همچنین، در این دهه تلاش‌هایی در کشورهای مختلف جهان در حوزه آموزش و پرورش و برنامه‌های درسی آنها صورت گرفت که نوسازی نظام آموزشی انگلستان مطابق با سند آموزش و پرورش سال ۱۹۴۴، اجباری شدن آموزش عمومی برای کودکان سنین مدرسه و آموختن یک حرفه در دوره متوسطه به منظور کار کردن به عنوان نیروی کار در کارخانه‌ها، از جمله آنها بود.

منابع

- اسداللهی، فاطمه و مهرمحمدی، محمود. (۱۳۹۵). منطق تایلر و سرقت ادبی: یک تحلیل تطبیقی از کتاب منطق و نسخه بازبینی شده آن. پژوهش‌های تربیتی، شماره ۳۲، ص ۳۹-۶۰.
- ژبروکس، اچ. آ.، پنا، آ. ان. و پاینار، دلبلیو. اف. (۱۳۹۱). نگاه کلی به قلمرو برنامه درسی. ترجمه مصطفی شریف، در «برنامه درسی: نظرگاه‌ها، رویکردها و چشم‌اندازها»، محمود مهرمحمدی و همکاران، چاپ ششم، مشهد: به‌نشر (تاریخ انتشار اثر به زبان اصلی: ۱۹۸۱).
- جمشیدی اوانکی، مینا و قورچیان، نادرقلی. (۱۳۸۵). از آمایش سرزمین تا برنامه‌ریزی درسی. چاپ اول، تهران: فراشناختی اندیشه.
- خسروی، رحمت‌اله؛ کافی‌زاده، منصوره. (۱۳۹۱). تحلیلی بر منطق تایلر در برنامه درسی: مضامین موجه و مغفول. فصلنامه علوم تربیتی، سال ۵، شماره ۱۸، ص ۶۷-۸۸.

¹ . Roman Catholic

² .Trade Schools

³ .Labour Reserve

- خسروی، رحمت‌اله. (۱۳۹۴). رالف تایلر. دانشنامه ایرانی برنامه درسی، محور ۲۰: مشاهیر، ص ۱-۶.
- صمدی، پروین. (۱۳۹۷). تحلیل دیدگاه تایلر در برنامه درسی. دانشنامه ایرانی برنامه درسی، ص ۱-۹.
- مظاهری، حسن. (۱۳۹۶). تعاریف برنامه درسی، تاریخچه و عناصر آن. آدرس اینترنتی: <http://www.mazaherih.ir/?p=520> (تاریخ مشاهده: ۶ اسفند ۱۳۹۸).
- Bennett, C. (2019). 10 Works of 1940s Literature Still Taught Today. ThoughtCo, Jul. 3, 2019, thoughtco.com/1940s-literature-4158227.
- Encyclopaedia Britannica. (2020). Education. March 14, 2020, <https://www.britannica.com/topic/education/Social-reconstructionist-education>
- Farenga, S.J., & Ness, D. (2015). Encyclopedia of Education and Human Development. London & New York: Routledge.
- Rosenberg, J. (2019). The War Years: A Timeline of the 1940s. ThoughtCo, Sep. 15, 2019, thoughtco.com/1940s-timeline-1779951.
- Schubert, Schubert, A.L.L., Thomas, Th.P. & Carroll, W.M. (2002). Chapter Five: Curriculum Literature and Context 1940—1949. Vol. 175, in "Curriculum Books: The First Hundred Years", Second Edition, pp. 81-105, New York: Peter Lang AG, Available on: <https://www.jstor.org/stable/45136559>
- Temple, E. (2018). A Century of Reading: The 10 Books That Defined the 1940s. L I T E R A R Y H U B . December 31, 2019, <https://lithub.com/a-century-of-reading-the-10-books-that-defined-the-1940s/>
- Tyler, R.W. (1949). Basic Principles of Curriculum and Instruction. Chicago: University of Chicago Press, 51-59.